

mum adversus splendidum illud ex nono Isaie capite vaticinium, in quo futurum praenuntiatur, ut parvulus ille, quem Messiam esse supra declaravimus, appelletur *Deus*, אלהים; et adversus alterum ex Propheta ejusdem septimo capite, in quo praedicitur futurum ut Filius ille ex Virgine nasceretur, quem et Messiam esse evicimus, vocetur *Emmanuel*, hoc est, nobiscum *Deus*; opponitur Judaei, eorumque gregalis Bodinus in opere de Rerum subl. Arcan. lib. 5, vocem אלהים, nihil aliud soare, quam *fortem, robustum, et potentem*, proptereaque principibus interdum et optimatibus aplari. Cujus exceptionis levitatem vel ipsa Isaia verba manifestò aperiant: Et vocabitur nomen ejus *Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis*, אלהים אדמוני, אלהים אדמוני, אלהים אדמוני. Si אלהים אדמוני hic significat, quid attinetat vocem אלהים אדמוני subijcere, cui idem inest intellectus? Scio Aquilam et Symmachum vertisse *τολμηρος, δυνατος*, Theodotionem vero, *τολμηρος, δυνατος*. Verum quid à proselytis Judaicis Aquilà et Theodotione, quid ab Ebionitâ Symmacho fidei expectemus? His opponimus septuaginta Interpretes, qui sic reddiderunt verba ista, Θεός τολμηρός, δυνατός, *Deus, robustus, potens*. Ità quidem habet Aldina editio; ità Complutensis, ità vetustissimi Patres Irenaeus, lib. 4, cap. 66, et Ignatius, Epist. ad Antioch., ità Eusebius, Dem. lib. 7 et 9, testimonium hoc conceptum referunt. Procopius in Isai., cap. 9, v. 6, quoque vocabulum Θεός, exstare apud Senes septuaginta discrete testificatur. Quomobrem Aquilam falsi merito accusat Theodoretus, quòd hebraica אלהים reddidit τολμηρός, δυνατός, cum reddere debuisset Θεός τολμηρός. Rem verò planè conficit, quod observat Procopius, ipsa haec verba אלהים אדמוני in sequenti capite ad Deum manifestè referri. Ille enim locus, quòd controversus non esset, adfueras interpretum manus non sensit. Certè dictio אלהים אדמוני in sacris codicibus saepe Deo tribuitur, vel idolis, quae pro diis ab Ethnicis habentur. Nec alii praeterea quam Deo ascribit, optinè à Pagnino observatum est (Thes. in אלהים). Unicum excipit locum, qui est in tricesimo primo capite, v. 11, Ezechielis, ubi Chaldaeorum rex, נבוכדנצר appellatur, quamquam et illic Munsterus et Vatablus legunt, אלהים אדמוני, hoc est, *Fortis gentium, in gentes potestatem habens*. Per אלהים אדמוני accessunt plerique, alii ab אלהים per contractionem fieri volunt, ut אלהים אדמוני.

2^a Ad infringendum loci hujus robur, aliam quoque Judaei fallaciam exogitaverunt; nam אדמוני, quod vertendum est: *Et vocabitur, ipsi reddiderunt, et vocabitur*; totamque pericopam sic interpretati sunt: *Et Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pater futuri saeculi, vocabitur cum Principem pacis*. Ergò isti אלהים אדמוני significare sentiunt Deum, et in congenerones suos proximè castigatos incurrit. Verum est dictionem אדמוני, pro diversitate punctorum, vel activam vel passivam significationem habere; saepius tamen passivam. Cur autem hic activam inesse velint, nullam probabilem causam afferre possunt. Nam quo nobis approbantur argumento, hoc potius modo intelligendum esse locum hunc: *Et Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pater futuri saeculi, vocabitur cum Principem pacis, quam*

isto: *Et Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, vocabitur cum Patrem futuri saeculi, Principem pacis; vel illo: Et Admirabilis, Consiliarius, vocabitur cum Deum fortem, Patrem futuri saeculi, Principem pacis; aut hoc denique, Et Admirabilis vocabitur cum Consiliarium, Deum fortem, Patrem futuri saeculi, Principem pacis*. Quomòdo igitur gratis nobis dant interpretationem, gratis possumus repudiare. Verumtamen sine fide jussoribus tantum nobis non arrogamus. Ergò septuaginta Senes veterunt *κατολμηρος, vocatur*; Aquilà, *ἀδμήρος, vocatus est*, juxta Eusebium; nam juxta Procopium vertit *ἀδμήρος, vocavit*; juxta alios, *κατολμηρος*: Symmachus *ἀδμήρος, vocabitur*.

3ª Legitimum praeterea prophetae hujus sensum obtundit Grotius, cum verba haec: אלהים אדמוני, sic vertenda annuat: *Consultator Dei fortis*, ab interpretatione omnium auctoritate desecens, qui reddunt: *Consiliarius, Deus fortis*. Septuaginta, *σπουδαίος, Θεός τολμηρός, δυνατός*. Aquilà, *σπουδαίος, τολμηρός, δυνατός*. Theodotion, *σπουδαίος, τολμηρός, δυνατός*. Symmachus, *σπουδαίος, τολμηρός, δυνατός*. Deinde vocem hanc אדמוני usurpare consueverunt Scriptores sacri, in eum qui consilium dat, non qui petit; nec unum puto facile reperiri posse locum, in quo eum obtinet sensum, quem hic ipsi Grotius affingit. Promptius itaque nobis est interpretationem hanc respuere, quam Grotio nobis eam approbare.

4ª Postremum Zachariae testimonium è duodecimo capite, v. 10, fallacis Jadaeorum adulteratum est: nam pro eo quòd Hebraici codices habent, וְיִשְׁמַח אֱלֹהֵינוּ אֶת אֲשֵׁר עָשִׂיתָ לָנוּ, legunt, וְיִשְׁמַח אֱלֹהֵינוּ אֶת אֲשֵׁר עָשִׂיתָ לָנוּ, cum reddere debuissent וְיִשְׁמַח אֱלֹהֵינוּ אֶת אֲשֵׁר עָשִׂיתָ לָנוּ. Rem verò planè conficit, quod observat Procopius, ipsa haec verba וְיִשְׁמַח אֱלֹהֵינוּ אֶת אֲשֵׁר עָשִׂיתָ לָנוּ in sequenti capite ad Deum manifestè referri. Ille enim locus, quòd controversus non esset, adfueras interpretum manus non sensit. Certè dictio וְיִשְׁמַח אֱלֹהֵינוּ אֶת אֲשֵׁר עָשִׂיתָ לָנוּ in sacris codicibus saepe Deo tribuitur, vel idolis, quae pro diis ab Ethnicis habentur. Nec alii praeterea quam Deo ascribit, optinè à Pagnino observatum est (Thes. in אלהים). Unicum excipit locum, qui est in tricesimo primo capite, v. 11, Ezechielis, ubi Chaldaeorum rex, נבוכדנצר appellatur, quamquam et illic Munsterus et Vatablus legunt, אלהים אדמוני, hoc est, *Fortis gentium, in gentes potestatem habens*. Per אלהים אדמוני accessunt plerique, alii ab אלהים per contractionem fieri volunt, ut אלהים אדמוני.

2^a Ad infringendum loci hujus robur, aliam quoque Judaei fallaciam exogitaverunt; nam אדמוני, quod vertendum est: *Et vocabitur, ipsi reddiderunt, et vocabitur*; totamque pericopam sic interpretati sunt: *Et Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pater futuri saeculi, vocabitur cum Principem pacis*. Ergò isti אלהים אדמוני significare sentiunt Deum, et in congenerones suos proximè castigatos incurrit. Verum est dictionem אדמוני, pro diversitate punctorum, vel activam vel passivam significationem habere; saepius tamen passivam. Cur autem hic activam inesse velint, nullam probabilem causam afferre possunt. Nam quo nobis approbantur argumento, hoc potius modo intelligendum esse locum hunc: *Et Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pater futuri saeculi, vocabitur cum Principem pacis, quam*

ea etiam quibus tetragrammaton Dei nomen in sacris Volominibus scriptum ad Messiam congruere docemur. Item in eà, quam mox exussimus, Isaia elausula è nono capite, filium illum nascentem, quem אלהים אדמוני appellat, hunc è centesimo septimo Psalmo, sibi Jesum accommodasse: *Exaltare super caelos, Deus*. Saepè etiam Chaldaei Paraphraste nomen sanctum Dei, אלהים אדמוני, vertunt בן־אדם; quod in Messiam, atque adeò in Jesum convenit. Idem et à Philone traditum reperias in libro de Somniis. Nec illud praeterire decet, quod habetur apud R. Abraham Seba, in פירוש רמב"ם, videlicet vocem אלהים אדמוני, quae stellam sonat, et à Balaamo ad Messiam praesignificandam usurpata est, cabalisticè nomen אלהים אדמוני, exprimere; cum priores duae litterae אדמוני eundem numerum dent ac quatuor litterae אלהים אדמוני, nempe 26: reliquae duae efficiunt numerum 22, qui numerus est litterarum quibus descripta est Lex Dei, quae tunc complebitur cum Messias advenerit. Undè ex magistri hujus sententià efficitur, Dei simul et Messie mysterium in una eademque voce contineri, proindeque Messiam Deum futurum. Est praeterea apud Ludovicum Carretum in libro Visorum divinarum, priscos Jadaeos, comma hoc Isaie, c. 52, v. 15, quod Messias *אדמוני* est: *Ecce intelligit: servus meus, exaltabitur, et elevabitur, et sublimis erit vultus, sic esse interpretatos: Exaltabitur supra Abrahamum, elevabitur plusquam Moses, et sublimis erit pluraquam Angeli ministeriū. Undè colligit Carretus Deum ex horum sententià fuisse Messiam, cum Deum inter et Angelos medium nihil sit. Ergò Jesus Dominus, Messias se, ut erat, apud Jadaeos ferens, *אדמוני* quoque suam praedicebat apud Joan., c. 40, v. 50 et seq: *Ego et Pater unus sumus*. Quod indignantes Judaei respondebant: *Tu homo cum sis, facti te ipsum Deum*. Validissimum hoc est adversus dogmatis nostri adversarios argumentum: nam vel Jesum fatebuntur fuisse Messiam, proindeque cum seipsum Deum fecerit, Deum fuisse fateri cogentur; nam si non fuisset, quis credat Messiam, virum quippe sanctum et pium, tunc nefarie et atrocis impetatis esse alligasse, ut non divinos solum honores ambiret, sed Dei quoque interveteret titulus, sibi quae adscriberet? Vel Jesum Messiam fuisse negabunt; et necesse saltem habebunt agnoscere, cum se Messiam simul et Deum esse jactaret; haudquaquam id fuisse factum nisi Jadaeis persuasum fuisse seisset, eum quem expectabant Messiam Deum fore. Ex his quoque Jesu, Jadaeorumque apud Joannem verbis, manifestus est Lactantii error, qui Jesum nunquam seipsum Deum dixisse ausus est, asseverare. Juliani verò *εὐνομοθετοῦ* impudentia, qui dixit neque Paulum neque Mattheum, neque Marcum, neque Lucam Christo Jesu *θεῶν* tribuisse, cum ex Parallellismo nostro, tunc et ex Cyrilli disputationibus contr. Jul. lib. 10, facile retunditur. Plerique sanè è recentioribus Jadaeis dicere solent, non aliam ob causam gentem suam diuturnis calamitatibus et mirabili exilio esse damnatam, quam quòd unus ex eà, Jesus nempe,*

se Deum facere ausus sit. Desino in testimonio ex Epistolà 97, lib. 10, Plinii ad Trajanum, in quo priscos Christianos solitos fuisse alfirmat *carmen Chironi, quasi Deo, dicere seque invicem*. Tertullianus Epistole hujus auctoritate in Christianorum defensionem utens, sic ista Plinii reddit: *Nihil aliud se de sacris eorum compresse, quam catus antelucanus; ad canendum Christo ut Deo*. Sic enim legendum esse indicant Plinii verba: non ut vulgò, *Christo ut Deo*. Quod jam antè observavit Scaliger in Animadversionibus ad Eusebium, à quo sic exponitur Tertulliani locus, *Χριστὸν ὡς Θεὸν ὑμνεῖται*, Hieronymus interpres ipsis utitur Tertulliani verbis: *Ad canendum Christo ut Deo*. Hoc ipsum alii dictionibus, at non alio sensu transtulit Eusebius Chronici in quibusdam et Historici locis: *ὡς Θεὸν ὑμνεῖται ὑποτάξας, Christum sic tanquam Deum, hymnis concelebrare; adè constans erat vel primævis illis Christianis religionis initiis opatio, Christum à Christianis Deum haberi*. Alibi etiam Eusebius (Hist. l. 5, c. 28) ex vetustis quibusdam Commentariis docet Justinum, Miltiadem, Tatianum, Clementem, Irenæum, Melitonem aliosque complures Christo divinitatem tribuisse; tunc subijcit, jam indè à primis Ecclesie temporibus Christianos Christo ut Deo carmina cecinisse: *Quot autem Psalmi et Oda fratrum, ab initio à fidelibus scripte, Verbum Dei Christum ut Deum praedicant*.

CAPIT XXVI.
JESUS HOMO.

Gen. c. 3, v. 15: *Inimicus ponam inter te et mulierem, semen tuum et semen illius.*
2 Reg. c. 7, v. 4, 5, 12: *Ecce sermo Domini ad Nathan dicens: Vade, et loquere ad servum meum David... Cum completi fuerint dies tui, et dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum post te, quod egredietur de utero tuo, et firmabo regnum ejus.*
Isa. c. 7, v. 14: *Ecce Virgo concipiet, et pariet Filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel.*
Isa. c. 9, v. 6: *Parvulus natus est nobis, et filius datus est nobis.*
Isa. c. 43, v. 8: *Rorate, caeli, desuper, et nubes pluant justum: aperiantur terra, et germinet Salvatorum.*
Isa. c. 52, v. 14, et c. 55, v. 2, 5: *Sicut obstupuerunt super te multi, sic inglorius erit inter viros aspectus ejus, et forma ejus inter filios hominum... Vidimus eum, et non erat aspectus, et deciderunt in eum, despectum et noxissimum virorum, videntes dolorem, et scientem infirmitatem.*
Jerem. c. 51, v. 22: *Creavit Dominus noster super terram: fontina circumdabit eum.*
Dan. c. 7, v. 13: *Aspiciebam ergò in visione noctis, et ecce cum nubibus caeli quasi Filius hominis veniebat, et usque ad Antiquum dierum perveniebat.*
Dan. c. 9, v. 26: *Post hebdomadas sexaginta duas occidetur Christus.*
Matth. c. 1, v. 25: *Peperit Filium suum primogenitum, et vocavit nomen ejus Jesum.*

Matth. c. 4, v. 2: Et cum jejunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, postea esurii. Et Luc. c. 4, v. 2.

Matth. c. 8, v. 20: Filius hominis non habet, ubi caput reclinet. Et Matth. c. 9, v. 6; et sic passim appellatur in novo Testamento.

Matth. c. 12, v. 46: Adhuc eo loquente ac turbas, ecce mater ejus, et fratres stabant foris, querentes loqui ei. Dixit autem ei quidam: Ecce mater tua, et fratres tui foris stant querentes te. Et Marc. c. 3, v. 31 et seq. Et Luc. c. 8, v. 19 et seq.

Matth. c. 21, v. 48: Mane autem reverens (Jesus) in civitatem esurii. Et Marc. c. 11, v. 12.

Matth. c. 26, v. 71 et seq.: Executus autem illo (Petro) januam, vidit eam ancilla, et ait his qui erant ibi: Et hic erat cum Jesu Nazareno. Et iterum negavit cum juramento: Quia non novi hominem... Tunc cepit detestari, et jurare quia non novisset hominem.

Luc. c. 1, v. 51: Ecce concipies in utero, et paries Filium, et vocabis nomen ejus Jesum.

Luc. c. 2, v. 52: Et Jesus proficiebat sapientia, et etate, et gratia apud Deum et homines.

Luc. c. 25, v. 4 et seq.: Ait autem Pilatus ad principes sacerdotum et turbas: Nihil invenio causae in hoc homine... Pilatus autem audiens Galileum, interrogavit si homo Galileus esset... Pilatus... dixit ad illos... Nullam causam inveni in homine isto.

Luc. c. 25, v. 46: 47: Haec dicens (Jesus) expiravit. Videns autem Centurio quod factum fuerat, glorificavit Deum, dicens: Vere hic homo justus erat.

Joan. c. 1, v. 14: Et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis.

Joan. c. 7, v. 5 et seq.: Dixerunt autem ad eum fratres ejus: Transi hinc... Neque enim fratres ejus credebant in eum... Ut autem ascenderunt fratres ejus, tunc et ipse ascendit ad diem festum.

Joan. c. 18, v. 17: Dixit ergo Petro ancilla ostiaria: Numquid et tu es discipulus es hominis istius?

Joan. c. 19, v. 28: Postquam scilicet Jesus, qui omnia consummata sunt, ut consummaretur Scriptura, dixit: Sitio.

Act. c. 2, v. 14, 22: Stans autem Petrus cum iudeis levavit vocem suam, et locutus est eis... Viri Israelitae, audite verba haec: Jesum Nazarenum, virum approbatum a Deo in vobis... intercessimus.

Act. c. 5, v. 27, 28: Interrogavit eos princeps Sacerdotum, dicens... Vultis inducere super nos sanguinem hominis istius.

Rom. c. 5, v. 15: Gratia Dei et donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit.

Cor. c. 13, v. 47: Primus homo de terra, terrenus; se undas homo de caelo, caelestis.

Gal. c. 1, v. 19: Alium autem Apostolorum vidi neminem, nisi Jacobum fratrem Domini.

Phil. c. 2, v. 7: Semetipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitus inventus ut homo.

Tim. c. 2, v. 5: Unus enim Deus, unus et mediator Dei et hominum homo Christus Jesus.

Hebr. c. 2, v. 17: Unde debuit per omnia fratribus similari, ut misericors feret, et fidelis Pontifex ad Deum, ut repropitiaret delicta populi.

Hebr. c. 4, v. 15, 16, et c. 5, v. 1: Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris; tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. Advenimus ergo cum fiducia ad thronum gratiae, ut misericordiam consequamur, et gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Omnis namque Pontifex, et hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quae sunt ad Deum.

CAPUT XXVII.

JESUS FRATER HOMINUM.

Psalm. 21, v. 25: Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio Ecclesiae laudabo te.

Psalm. 68, v. 9: Extraneus factus sum fratribus meis, et peregrinus filius matris meae.

Matth. c. 12, v. 48 et seq.: At ipse respondens dicens sibi, ait: Quae est mater mea, et qui sunt fratres mei? Et extendens manum in discipulos suos, dixit: Ecce mater mea, et fratres mei; quicumque enim fecerit voluntatem Patris mei qui in caelis est, ipse meus frater, et soror, et mater est. Et Marc. c. 3, v. 31 et seq.; et Luc. c. 8, v. 19 et seq.

Matth. c. 25, v. 40: Et respondens Rex dicit illis: Amen dico vobis, quamvis fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.

Matth. c. 28, v. 10: Tunc ait illis Jesus: Nolite timere, tibi me videbant.

Joan. c. 20, v. 17: Dicit ei Jesus: Noti me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum; vade ad fratres meos.

Rom. c. 8, v. 16, 17: Ipse enim Spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filii Dei; si autem filii, et haeredes, haeredes quidem Dei, coheredes autem Christi.

Hebr. c. 2, v. 11 et seq.: Qui enim sanctificat, et qui sanctificatur, ex uno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare, dicens: «Nuntiabo nomen tuum fratribus meis, in medio Ecclesiae laudabo te...» Unde debuit per omnia fratribus similari, ut misericors feret, et fidelis Pontifex ad Deum, ut repropitiaret delicta populi.

CAPUT XXVIII.

JESUS SACERDOS.

Psalm. 48, v. 8: Dilatasti iustitiam, et odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo laetitiae pro consortibus tuis.

Psalm. 109, v. 4: Juravit Dominus, et non penitebit eum: Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech.

Hebr. c. 2, v. 17: Unde debuit per omnia fratribus similari, ut misericors feret, et fidelis Pontifex ad Deum, ut repropitiaret delicta populi.

Hebr. cap. 5, v. 1: Considerate Apostolum et Pontificem confessionis nostrae Jesum.

Hebr. c. 4, v. 14, 15: Habentes ergo Pontificem magnum, qui penetravit caelos, Jesum Filium Dei, teneamus confessionem. Non enim habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris.

Hebr. c. 5, v. 5 et seq.: Sic et Christus, non semetipsum clarificavit, ut Pontifex feret, sed qui locutus est ad eum: «Filius meus es tu, ego hodie genui te; quemadmodum et in filio loco dicit: «Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech...» appellatus a Deo Pontifex iuxta ordinem Melchisedech.

Hebr. cap. 6, v. 19, 20: Usque ad interiora velaminis, ubi praecursor pro nobis introivit Jesus, secundum ordinem Melchisedech Pontifex factus in aeternum.

Hebr. cap. 7, v. 5, 11, 20 et seq.: Assimilatus Filio Dei (Melchisedech) manet sacerdos in perpetuum... Si ergo consummato per sacerdotium Leviticum erat... quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem Melchisedech alium surgere sacerdotem, et non secundum ordinem Aaron dici?... Alii quidem sine iuramento sacerdotes facti sunt; hic autem cum iuramento per eum qui dicit ad illum: «Juravi Dominus, et non penitebit eum: Tu es sacerdos in aeternum...» Et alii quidem plures facti sunt sacerdotes, idcirco quod morte probantur permanere; hic autem eo quod maneat in aeternum, sempiternum habet sacerdotium... Talis enim decebat ut nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, impolutus, segregatus a peccatoribus, et excelsior caelis factus, qui non habet necessitatem quotidianae, quemadmodum sacerdotes, prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi; hoc enim fecit semel seipsum offerendo. Lex enim homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes, sermo autem iurjurandi, qui post Legem est, Filium in aeternum perfectum.

Hebr. c. 8, v. 1, 2: Capitulum autem super ea quae dicuntur: Talem habemus Pontificem, qui concedit in dextera sedis magnitudinis in caelis, sanctorum minister, et tabernaculi veri, quod fuit Dominus, et non homo.

Hebr. c. 9, v. 10, 11: Christus autem assistens Pontifex futurorum honorum, per amplius et perfectius tabernaculum, non manu factum, id est, non huius creationis, neque per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introivit semel in Sancta, aeterna redemptione inventa.

Hebr. c. 10, v. 11, 12: Omnis quidem sacerdos praesto est quotidie ministrans, et eisdem saepe offerens hostias, quae nunquam possunt auferre peccata; hic autem unum per peccata offerens hostiam, in sempiternum sedet in dextera Dei.

Splendidum est, et ad reprimendam Iudeorum contumaciam accommodatum predictum illud, quod existat in Psalmo centesimo nono, ubi Christus futurus esse praedicitur sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Ac Psalmum quidem hunc humano generi Christum promittere satis probavimus. Jesu vero imaginem in Melchisedech postam fuisse ostendimus ad calcem Parallelismi, ubi varios Jesu typos colligimus e veteri Testamento. Quo uno argumento Messiam sive Christum, hoc est, Unctum, merito dici,

ac revera esse Jesum Dominum facile vincimus. Triplex enim hominum genus inter Hebraeos unctiois caeremoniis consecrabatur, Sacerdotes, Reges et Prophetae. At utramque saltem dignitatem Sacerdotis ac Regis gessit Melchisedech, rex Salem, et Dei altissimi sacerdos: gessit utramque et Jesus, rex iustitiae et pacis, aeternus Pontifex, semper relictus ad interpellandum pro nobis (Hebr. c. 7, v. 25); gessit et prophetiam praeteritam, ut suo docebinus loco; proindeque verè Christus est sive Messias, Unctus videlicet, non oleo illo de arboribus expresso, sed oleo laetitiae, cum nimirum gratia et virtute Spiritus sancti natura ejus humana perfunderetur; quod et ipse de se praedicat apud Isaiam cap. 61: Spiritus Domini super me, eo quod unxerit Dominus me. Egregie hoc argumentum prosequitur Eusebius non uno loco. Cautum erit, inquit, Iudeorum legibus, ne quis sine unctiois sacerdotium gereret; quemobrem et sacerdotes dicebantur Christi. Quem ergo sacerdotem Psalmus declarat, unctum fuisse necesse est. Tam subiecti, juxta doctrinam capite octavo Epistolae ad Hebraeos traditam, unctioem illam Aaronis a Mose administratam, secundum exemplar ipsi in monte monstratum, figuram fuisse unctiois Christi, ipsiunque Aaronem ^{typum} vel ^{aeque} sacerdotem fuisse, typum videlicet ac simulacrum veri sacerdotis Christi, Filii Dei, qui in coelo Patri assidet. Cum ait autem Philo in libro de Somniis, et in libro de Exilibus, Primumque Verbum Dei esse Pontificem, consenti populumque doctrina, qui Filium Dei et Verbum Dei fore Messiam credunt, Messiam autem sacerdotem; atque id in Psalmo centesimo nono significatum esse arbitrantur. Caeterum notabile est, quod in Midrasse Thehillim legitur, sacerdoti dignitatem ab Israelitis propter peccata ablata, ad gentes fuisse translata. Quae re et gentem suam reprobata, et vocatos esse a Deo ethnicos, proindeque et Christum jam venisse falerunt. Messiam quippe vocationis gentium auctorem suis hie sapie probatur locus.

CAPUT XXIX.

JESUS PROPHETA.

Dent. c. 18, v. 15 et seq.: Prophetam de gente tua, et de fratribus tuis sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus tuus; ipsum audies... Et ait Dominus mihi: Benedic omnia loca tua: Prophetam suscitabo eis de medio fratrum tuorum, et similem tui; et ponam verba mea in ore ejus, loqueturque ad eos omnia quae praeciperi illi; qui autem verba ejus, quae loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego ultor existam.

1 Mach. c. 14, v. 41: Judaei et sacerdotes eorum consenserunt eum esse ducentem suam et summum Sacerdotem in aeternum, donec surgat Propheta fidelis.

Matth. c. 10, v. 16 et seq.: Ecce ego mitto vos, sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbae. Cavete autem ab hominibus: tradent enim vos in concilios, et in Synagogis suis flagellabunt vos; et ad praesides et ad reges tradentini propter me, in testimonium illis et gentibus... Trucent autem frater fratrem in mortem, et pater filium; et in-

nutu certoque consilio geruntur; quæ verè maxima et miranda opera sunt. Longè itaque majoris potentie est mortuo vitam restituisse, quam vel Ægyptiacas ædificasse Pyramides, vel totum orbem subigisse armis, et in suas leges coegisse. Hæc ab hominibus fieri possunt, istud à Deo solo. Muhammedani verò non solum prodigiis à Christo Jesu perpetratis adiungunt fidem, sed pleræque etiam ipsi affingunt in Alcorano, quæ vel ex incertis auditionibus, vel, quod potius reor, ex apocryphis libris à fœneo ipsorum Prophetâ hausta sunt.

5ª Atenim quam Jesu concesserunt virtutem *ἐκκατα-
τρυχεῖς* Judæi, in dedecus et ignominiam trahere conantur, patrum suorum secuti vestigia, qui Jesu ipsi in os objiciebant, ut dixi, in Beelzebub demonum principe demones ipsam expellere. Magum ergo fuisse causantur, *elandestinis artibus omnia illa perfecisse, Ægyptiorum ex aditjs Angelorum potentiam nominata et remotas furatim esse discipulans.* Verba sunt Arnobii idem hoc argumentum tractantis. Quamquam nec ab omnibus Judoeorum magistris damnatur ea ars, quam cabale genus esse voluit. Cabalam practicam appellant, quæ nec se usum difficitur R. Moses ben Nachman. In eliciebus autem dictionum ac elementorum sacre Scripturæ occultis quibusdam virtutibus consistit omne hoc, quælocumque est, artificium. Quin et ex his Jesu apud Mattheum cap. 24, verbis: *Tum si quis vobis dixerit: Ecce hic est Christus, aut illic, nolite credere. Surgent enim pseudochristi et pseudoprophete, et dabunt signa magna et prodigia, ita ut in errorem inducantur, si fieri possit, etiam electi; ecce prædixi vobis, Judæus quidam apud Celsum colligebat ultrò confessum esse Christum Jesum se prestigiatorum esse, pseudochristum, et pseudopropheta; quippè qui iisdem uteretur artibus, quibus qui utuntur, jure existimantur prestigiatore, pseudochristi, et pseudoprophete.* Egregie verò calumniam hanc depellit Origenes, ostenditque hoc monitu discipulos suos premonuisse Christum, adversus eorum fraudes qui incantationibus et prestigijs sibi Christi nomen arrogare vellent. Tantum verò abest, ut prodigiorum editores damnaverint Christum, ut potius miraculorum perpetrandorum facultatem discipulis suis pollicetur. *Signa autem, inquit, eos qui crediderint hæc sequentur: in nomine meo demonia ejicient, linguas loquentur novis, serpentes tollent, et si mortiferum quid biberint, non eis nocerebit, super ægros manus imponent, et bene habebunt* (Matth. c. 16). Non ergo portentificam vim avversari Christum, quæ pollebat ipse, et fore spondebat, ut discipuli quoque sui pollerent; ac eam quæ futuram sciebat, ut ad manus suam ac titulos usurpandos in ipsi olim homines abuterentur, eam, inquam, probabat, quam ad conciliandos sibi hominum animos suis quandoque largitur Deus, quæque reformandis in melius hominum moribus adhibetur; eam repudiabat, quæ in hominum perniciem, et divini cultus corruptelam, demonem auctorem habet. Ea denique jubebat admitti, quæ Mosaicæ similis esset; eam respuit quæ Ægyptiarum incantationum.

4^a Impietatem suam alio mendacio cumularent Christiani nominis hostes, supposito sub Jesu nomine libro magicas artes complexo, quibus eum miraevia fecisse voluit. Verum inscitè in fallaciam ingressi, sunt, cum Petro et Paulo inscriptum à Jesu opus finxerunt. Nam hos, præ reliquis, Christi discipulis magis insimulavit: uti factum ab Hierocle, in libro cui titulus, *ἱεροκλήσις*, quem refellit Eusebius. Quasi Jesu familiaris fuerit Paulus, qui aliquantū post Jesu mortem in Christianorum castra transit. Adversus conditores figmenti hujus vehementer exandescit Augustinus, libro primo de Consensu Evangelistarum c. 9; queritque cur qui librum hunc legere possunt, in quo portentificæ Jesu ars tradita est, eadem que ipse patrare miracula non possunt. Querit præterea, an qui tantum *γροκλήσις* suis et *ἱεροκλήσις* vivis mortuusque valuit, iisdem antequam natus esset efficere potuit, ut sancti Prophetæ divino Spiritu allati de se ea prodicerent, quæ opere deinde completa sunt. Quod argumentum alibi quoque urget non segnitur. Adde nemini sano persuaderi posse hujus doctrinæ favere demonem, quæ demonis cultum evertit, et idola pessumdat. Quæ rationatione adversus Judæos Christus Jesus utebatur apud Matth. cap. 12. *Omne, inquit, regnum divisum contra se, desolabitur; et omnis civitas, vel domus divisa contra se, non stabit. Et si Satanas Satanas ejicit, adversus se divisus est; quomodo ergo stabit regnum ejus?* Homines præterea ab omni, non actorem solum et verborum, sed cogitationum etiam pravitate revocabat Jesus; ad quam eodem impellit demon. Docet nos etiam Lucas in Actis, cap. 19, Ephesi Pauli discipulos, qui fuerant *curiosa sectati, contulisse libros, et combussisse coram omnibus.* Curiosa hæc fuerunt magicæ artes, quarum studio infames fuisse Ephesios antiqui scriptores produunt. Memorabile est Porphyrii Christianorum adversarii testimonium, ab Eusebio recitatum libro quinto Præparationis Evangelicæ, quo nullam hominibus opem præstari ait à Diis ethnicorum, ex quo Jesus coli coepit est; morbosque vulgò grassari, ejectione jam et profligato Esculapio, aliisque Diis. Quamobrem Dionysius Alexandrinus, in Epistolâ ad Hermammonem apud Euseb. Hist. lib. 7, cap. 10, Christianos dicit *scleratis et execrandis incantationibus adversari et impedimento esse.* Tum subjicit: *Potenter enim, ac etiam modo possunt, si adsint et cernantur, flatu solutimodo, vel verbo omnes impiorum demonum technas discucere.* Narrat quoque Constantinus imperator, in Edicto ad Provinciales de eorum errore qui plures deos colunt, Appollinem ex oraculo esse profatum, impedimentum sibi esse viros quosdam justos, Christianos videlicet, quominus vera ex tripode prædicaret. Hæc adjuvenda oraculorum defectus, cuius causam curiosè scrutati sunt, cum alii scriptores, tum potissimum Plutarchus, ex quo discas, paulatim ea conicessere copiose, ad Christi usque tempus, quo obmutuerunt, quasi fractâ tîm penitus demonum vi, silentioque ipsis imposto. Respondebat Julianus *ἱεροκλήσις*, Prophetas apud Christianos, perinde ut oracula apud ethi-

cos defecisse. At falsitatem convincit liber Actorum, in quo et Agabus propheta, et quatuor Philippi Evangeliste filie prophetice commemorantur, juxta id Joëlis cap. 2, quod in iisdem Actis descriptum est: *Et erit in novissimis diebus, dicit Dominus, effundam de spiritu meo super omnem carnem, et prophetabunt filii vestri, et filie vestræ, et juvenes vestri visiones videbunt, et juvenes vestri somnia somniant. Et quidem super seros meos et super ancillas meas, in diebus illis effundam de spiritu meo, et prophetabunt.* Scribit præterea Justinus adversus Tryphonem, ad suam usque ætatem prophetice donum in Ecclesiâ viguisse. Idem tradit Irenæus lib. 5, cap. 37. Quodque majus est, scriptor quidam vetus apud Eusebium libro quinto Historiæ, affirmat, auctore Apostolo, prophetice donum ad postremum usque Christi adventum in Ecclesiâ minime destitutum.

5^a Pervulgata est et ab alijs jam obtrita Rabinorum quorundam de Christo Jesu fabula, quæ nec à nobis sileri debet. Narrat Helene reginæ temporibus in Hierosolymitano templo existitisse lapidem, cui olim arca imponi solita fuerat, in eoque descriptum fuisse nomen Dei propriis elementis expressum; cuius ea vis erat, ut quicumque illud didicisset, omnium prodigiorum potens esset; veritos ergo Sapientes ne quis eâ facultate abuteretur, canes æreos porte custodes apposuisse, quæ hæc arte fuerant fabricati, ut si quis memoria mandati nomine pararet exire, magnis eorum terris latratibus sacri nominis oblivisceretur; horum igitur garum Jesum descripsisse nomen in membrânâ, eamque vulnere deinde facto crui inussisse; sicque egressum templo, membrânâ extractâ oblitum nomen iterum didicisse, et ejus ope tot deinde prodigialis virtutis opera elidisse. Placet enim verò hæc Judoeorum confessio, non prestigijs, aut incantationibus, non demonum ope, sed divini nominis virtute miracula Jesum patrâsse. Verum equum nobis narrationis hujus testem dabunt? quis lapidis hujus et descripti in eo divini nominis? quis canum æneorum latrantium? an libros sacros? an Josephum, qui templum, et quidquid templo memorato dignum inerat, accuratè recensuit? minime sanè. Quis sacri nominis saxo insculpendi auctor fuit? an Salomon? quæso cur Salomon, aut quicumque rei artifex fuit, arte ipse sua usus non est, et nullis miraculis incurrit? cur non Sapientes ipsi canum ærorum fabricatores, prodigijsâ virtute, in gentis sue salutem, urbisque ac templi tutelam usi sunt? Helenam illam, quæ regnante id contigisse ferunt, Adiabænorum reginam fuisse sciendum est, Monobazî uxorem, Izatæ matrem, quæ susceptâ Judoæorum religione venit Hierosolymam, maximisque beneficijs affectâ gente, et clarissimo in regione excitatis monumentis, perpetuum apud eos nominis sui memoriam reliquit. Cùm autem post Agrippæ regis obitum, vel iisdem circiter temporibus sacros Judoæorum ritus sequi institerit, ac deinde etiam Hierosolymam sit profecta, facilè intelligitur Claudio imperante hæc evenisse, quod optimè vidit R. Azarias in Meor enajin, proindeque insignem

esse Rabinorum *ἱεροκλήσις*, qui horum temporum æqualem Jesum faciunt. Quo etiam commentu hujus vanitas deprehenditur. *ἱεροκλήσις* *ἱεροκλήσις*

6ª Postremò ad extenuandas Christi Jesu prodigia, alia afferuntur ab ethnicis aut impijs edita, de quibus universè dici potest, vel conflictæ esse et commentitia, vel magicæ arte, ac prestigijs facta. Mirifica illa quidem Vespasianæ opera, quibus; exco, cuidam visum restituisse, et alium manu ægrum sanasse fertur, à subdolis Ægyptiorum artibus videntur profecta, inter quos acta res est. Famâ acceperant illi, fortassè à Judæis, quorum multatudo ingens erat Alexandria, Josephum sacra quedam arcula Vespasiano accommodasse, quemadmodum alibi diximus, quæ in Judoæorum Messiam conveniebant. His ne quid in adulatoriâ arte concederet Ægyptii, deum facere, divine virtutis opera ipsi affingendo, voluerunt, quæ Judæi Messiam fecerant. Cùm ergo inaudissent Jesum, qui Messias habebatur à plerisque, cæcum illio oculis post sanasse, et claudos ac debiles morbo liberasse, duos in eum cultum subornant, quasi ille manu, hic oculis captus esset. Tabæ oculorum notum hunc fuisse scribit Tacitus in Hist. lib. 4: quibus notum? an Vespasiani comitibus recens filie appuis? haudquaquam certe; sed Ægyptijs commentis artificibus, qui falsò id testificabantur. *Vespasians primò irridere, aspernari, verba sunt Taciti; quippè fraudem et palpum sentiens: tandem vocibus adulantium in spem inducit; medicis præsertim rem fieri posse suadentibus, quippè doli fortassis conscis, cum dicerent huic non esse exeam vim luminum, et redituram, si pellerentur obstantia; illi elapsos in pravum artus, si salubris vis adhibetur, posse integrari.* Agnoscis, lector, simulatos morbos, quales illi sunt mendicorum ærucasorum, qui ad movendam misericordiam ægrorum habitus esse componunt. Re intellectæ, Vespasians falsis morbis falsam medicinam adhibuit, alterius calcatâ manu, inspatatis alterius oculis. Ergo mirabile non est quod addit Tacitus: *Utrumque qui inter fudere nunc quoque memorant, postquam nullum mendaciorum pretium.* Rem geri visam fuisse non negamus, gestam fuisse negamus. Alium præterea dolam imperatori instruxerunt. Serapeum adempti visus post tergum adesse Basilides, unus è primoribus Ægyptiorum, qui tunc morbo implicitus octoginta millium itinere aberat. Nempe hominem aliquem corporis filo Basilidis consimilem in flammâ eum inductum imperatori admovent, ut ex Basilidis nomine regi omen caperet, vismque statim subducant. Ad de Christo Jesu similes strophas fœcosque suspicari non possumus; nam quis viro tenui et obscuro ad fraudem, mimisque subservire in animum induxisset? quis fallaciæ fructus? quàm facilè à magistratibus suspiciosus ac invidis, et Jesum exosis fraus omnia retecta fuisset? An in hominibus valetudinis incertæ ac dubiæ? an in excis, quibus non exesa esset vis luminum? imò, in eo quem captum esse oculis ab ipso ortu parentes, vicini, populus universus sciebat, in mortuo jam fœtente. Igitur non Judæi, non ethnici miraculis Jesu fidem derogare audent.

Simili arte febrī laborantem Adrianum, et vite perlesum, ac manū sibi inferre volentem aggressus est Antonius; mulierem induxit, quae in somnis monitam se diceret brevi convalesciturum Adrianum, atque id imperatori remittente jussam, quod cum non fecisset, esse caecatum; iterum deinde jussam esse eadem facere, et genū ipsius osculari; quod si fecisset, visum esse recipituram; paruit deinde illa, et oculos aqua, quae in fano erat, ablutos recepit se finxit. Subornavit Antonius et Pannonium quendam, caecum natum, qui febricitantem Adrianum tangeret; quo facto sanatum utrumque. His commemoratis subijcit Spartianus, Adr. cap. 25: *Quamvis Mārius Maximus haec per simulationem facta commemoraret. Quibus opportune monentur, quid de supposititis his Adriani miraculis aestimare debeamus; quid quod et hominum quorundam ea esse ad v. 20. seu potius ad v. 21. et ad certos aliquos morbos contactu sanare possint: quale est quod de Hiberno quodam et litteris et sermone multorum nuper ad nos ex Angliā perlatum est; et quod de Pyrrho narrat Plutarchus, splene agros sanasse, pede dextro visceribus supinorum leviter impresso. At non certos aliquos, verum omnis generis languores Jesus Dominus sanavit.*

CAPIT. XL.

JESUS CAECIS VISUM RESTITUIT.

Psal. 145, v. 8: *Dominus illuminat caecos.*
Isa. c. 29, v. 18: *Et audient in die illā surdi verba libri, et de tenebris et caligine oculi caecorum videbunt.*
Isa. cap. 35, v. 4, 5: *Deus ipse veniet, et salvabit vos; tunc aperientur oculi caecorum.*
Isa. c. 42, v. 6, 7: *Et dedi te in fœdus populi, in lucem gentium, ut aperires oculos caecorum.*

Isa. cap. 43, v. 16 et seq.: *Et ducam caecos in viam, quam nesciunt, et in semitis quas ignoraverunt ambulare eos faciam; ponem tenebras coram eis in lucem, et prava in recta.... Surdi, audite, et caeci, intuemini ad videndum.*

Matth. c. 9, v. 7 et seq.: *Et transiente in dē Jesu, secuti sunt eum duo caeci, clamantes et dicentes: Miserie nostri, fili David. Cum autem venisset domum, accesserunt ad eum caeci, et dicit eis Jesus: Creditis quia hoc possum facere vobis? Dicunt ei: Utique, Domine. Tunc tetigit oculos eorum, dicens: Secundam fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum. Et Matth. c. 20, v. 50. Marc. c. 10, v. 46 et seq. Luc. c. 18, v. 35 et seq.*

Matth. c. 11, v. 4, 5: *Et respondens Jesus ait illis: Euntes renuntiate Joanni quae audistis et vidistis: caeci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt. Et Luc. c. 7, v. 18 et seq.*

Matth. c. 12, v. 22: *Tunc oblatu est ei dæmonium habens, caecus et mutus, et curavit eum, ita ut loqueretur et videret. Et Luc. c. 11, v. 4.*

Matth. c. 15, v. 50, 51: *Et accesserunt ad eum turbae multae, habentes secum mutos, caecos, claudos, debiles, et alios multos; et projecerunt eos ad pedes ejus, et cu-*

rauit eos, ita ut turbae mirarentur videntes mutos loquentes, claudos ambulantes, caecos videntes.

Matth. c. 21, v. 14: *Et accesserunt ad eum caeci et claudi in templo, et sanavit eos.*

Marc. c. 8, v. 22 et seq.: *Et venit Bethsaidam, et adducunt ei caecum, et rogabant eum ut illum tangeret; et apprehensam manū caeci eduxit eum extra vicum; et expuens in oculos ejus, impositis manibus suis, interrogavit eum si quid videret; et aspiciens ait: Video homines velut arbores ambulantes. Deinde iterum impositus manus super oculos ejus, et cepit videre; et restitutus est, ita ut clarè videret omnia.*

Luc. c. 4, v. 17 et seq.: *Et traditus est illi liber Isaie propheta; et ut revolvit librum, invenit locum sibi scriptum erat: Spiritus Domini super me, propter quod et unxit me; evangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, predicare captivis remissionem, et caecis visum.... Capit autem dicere ad illos: Quia hodie impleta est haec scriptura in auribus vestris.*

Luc. c. 7, v. 21: *In ipsa autem hora multos curavit à languoribus et plagis, et spiritibus malis, et caecis multos donavit visum.*

Joan. c. 9, v. 6, 7: *Hæc cum dixisset, expulit in terram, et fecit lutum ex spū, et linitit lutum super oculos ejus, et dixit ei: Vade et lava in natatoria Siloe (quod interpretatur Missus). Abiit ergo, et lavit, et venit videns.*

Joan. c. 10, v. 21: *Alii dicebant: hæc verba non sunt dæmonium habentis. Nunquid dæmonium potest caecorum oculos aperire?*

Joan. c. 11, v. 57: *Quidam autem ex ipsis dixerunt: Non poterat hic, qui aperuit oculos caeci nati, facere ut hic non moreretur?*

CAPIT. XLI.

JESUS SURDORUM AURES APERT.

Isa. c. 29, v. 18: *Et audient in die illā surdi verba libri, et de tenebris et caligine oculi caecorum videbunt.*
Isa. c. 35, v. 4, 5: *Deus ipse veniet, et salvabit vos, tunc aperientur oculi caecorum, et aures surdorum patebunt.*

Isa. c. 42, v. 1: *Surdi, audite, et caeci, intuemini ad videndum.*

Matth. c. 11, v. 4, 5: *Et respondens Jesus ait illis: Euntes renuntiate Joanni quae audistis et vidistis: caeci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt. Et Luc. c. 7, v. 22.*

Marc. c. 7, v. 32 et seq.: *Et adducunt ei surdum mutum, et deprecabantur eum ut imponat illi manum. Et apprehendens eum de turba secorsum, misit digitos suos in auriculas ejus, et expuens tetigit linguam ejus; et suspiciens in caelum ingemuit, et ait illi: Ephphatha, quod est: Adaperire; et statim aperta sunt aures ejus, et solutum est vinculum linguae ejus, et loquebatur rectè.*

Marc. c. 9, v. 24: *Et cum videret Jesus concurrentem turbam, comminatus est spiritui immundo, dicens illi: Surde et mute spiritus, ego precipio tibi, exi ab eo,*

et amplius ne introcas in eum; et exclamans, et multum discerpens eum exiit ab eo.

CAPIT. XLII.

JESUS MUTORUM LINGUAM SOLVIT.

Sap. c. 10, v. 21: *Sapientia aperuit os mutorum, et linguas infantium fecit disertas.*

Isa. c. 55, v. 4, 6: *Deus ipse veniet, et salvabit vos.... Tunc saliet sicut cervus claudus, et aperta erit lingua mutorum.*

Matth. c. 9, v. 32, 33: *Egressis autem illis, ecce obtulerunt ei hominem mutum, dæmonium habentem; et ejecto dæmonio, locutus est mutus. Et Luc. c. 11, v. 14.*

Matth. c. 12, v. 22: *Tunc oblatu est ei dæmonium habens, caecus, et mutus; et curavit eum, ita ut loqueretur et videret.*

Matth. c. 15, v. 50, 51: *Et accesserunt ad eum turbae multae habentes secum mutos, caecos, claudos, debiles, et alios multos, et projecerunt eos ad pedes ejus, et curavit eos; ita ut turbae mirarentur videntes multos loquentes, claudos ambulantes, caecos videntes.*

Marc. c. 7, v. 32 et seq.: *Et adducunt ei surdum et mutum, et deprecabantur eum, ut imponat ei manum. Et apprehendens eum de turba secorsum, misit digitos suos in auriculas ejus, et expuens tetigit linguam ejus, et suspiciens in caelum ingemuit, et ait illi: Ephphatha, quod est: Adaperire; et statim aperta sunt aures ejus, et solutum est vinculum linguae ejus et loquebatur rectè.*

Marc. c. 9, v. 24, 25: *Et cum videret Jesus concurrentem turbam, comminatus est spiritui immundo, dicens illi: Surde et mute spiritus, ego precipio tibi, exi ab eo, et amplius ne introcas in eum. Et exclamans, et multum discerpens eum, exiit ab eo.*

CAPIT. XLIII.

JESUS CLAUDOS SANAT.

Isa. c. 55, v. 4, 6: *Deus ipse veniet, et salvabit vos... Tunc saliet sicut cervus claudus.*

Matth. c. 11, v. 4, 5: *Et respondens Jesus ait illis: Euntes renuntiate Joanni quae audistis et vidistis: caeci vident, claudi ambulant. Et Luc. c. 7, v. 22.*

Matth. c. 15, v. 50, 51: *Et accesserunt ad eum turbae multae, habentes secum mutos, caecos, claudos, debiles, et alios multos, et projecerunt eos ad pedes ejus, et curavit eos; ita ut turbae mirarentur videntes multos loquentes, claudos ambulantes, caecos videntes.*

Matth. c. 21, v. 14: *Et accesserunt ad eum caeci et claudi in templo, et sanavit eos.*

CAPIT. XLIV.

JESUS DEBILES SANAT.

Isa. c. 55, v. 5, 4: *Confortate manus dissolutas, et genua aebilia roborate.... Deus ipse veniet, et salvabit vos.*

Matth. c. 4, v. 24: *Obtulerunt ei omnes male habentes*

les variis languoribus, et tormentis comprehensos, qui dæmonia habebant, et lunaticos, et paralyticos, et curavit eos.

Matth. c. 8, v. 5 et seq.: *Cum autem introisset Captharnum, accessit ad eum Centurio, rogans eum et dicens: Domine, puer meus jacet in domo paralytico, et male torquetur. Et ait illi Jesus: Ego veniam, et curabo eum.... Et dixit Jesus Centurio: Vade, et sicut credidisti fiat tibi; et sanatus est puer in illa hora.*

Matth. c. 9, v. 2 et seq.: *Et ecce efferebant ei paralyticum jacentem in lecto... tunc ait paralytico: Surge, tolle lectum tuum, et vade in domum tuam. Et surrexit et abiit in domum suam. Et Marc. c. 2, v. 5 et seq. Luc. c. 5, v. 18 et seq.*

Joan. c. 5, v. 5 et seq.: *Erat autem quidam homo tibi, triginta et octo annos habens in infirmitate sua.... Dicit ei Jesus: Surge, tolle grabatum tuum, et ambula; et statim sanatus factus est homo ille, et sustulit grabatum suum, et ambulabat.*

CAPIT. XLV.

JESUS MORTUOS REVOCAT AD VITAM.

Psal. 102, v. 2 et seq.: *Benedic, anima mea, Domino; et noli oblivisci omnes retributiones ejus; qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas, qui redimit de interitu vitam tuam.*
Isa. c. 26, v. 19: *Vivent mortui tui, interfecit mei resurgent; expergiscimini, et laudate qui habitatis in pulvere.*

Matth. c. 9, v. 18 et seq.: *Ecco Princeps unius accessit, et adorabat eum dicens: Domine, filia mea modo defuncta est; sed veni, impone manum tuam super eum et vivet.... Et cum ejecta esset turba, intravit et tenuit manum ejus, et surrexit puella. Et Marc. c. 5, v. 22 et seq. Luc. c. 8, v. 41 et seq.*

Matth. c. 11, v. 4, 5: *Et respondens Jesus ait illis: Euntes renuntiate Joanni quae audistis et vidistis: caeci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt. Et Luc. c. 7, v. 18 et seq.*
Luc. c. 7, v. 12 et seq.: *Cum autem appropinquaret porta civitatis, ecce defunctus efferebatur, filius unicus matris suae.... et accessit et tetigit locum.... et ait: Adolescens, tibi dico, surge. Et resedit qui erat mortuus, et capiti loqui; et dedit illum matri suae.*

Joan. c. 11, v. 45, 44: *Hæc cum dixisset, voce magna clamavit: Lazare, veni foras. Et statim exiit qui fuerat mortuus.*

CAPIT. XLVI.

JESUS ESURIENTES CIBO REFIKIT.

1 Reg. c. 2, v. 5: *Famelici saturati erunt, donec sterculis peperit plurimos; et quae multos habebat fitios infirmata est.*

Psal. 21, v. 27: *Edent pauperes, et saturabuntur.*

Psal. 52, v. 18, 19: *Ecco oculi Domini super tententes eum, et in eis qui sperant super misericordiā ejus, ut eruat à morte animas eorum, et aliat eos in fame,*